

CD KLASSIEK

Vergeten schilder
Modest Moessorgski

Viktor Alexandrovich Hartmann was een Russische architect en kunstschilder die in 1873 op amper 39-jarige leeftijd overleed. Hij liet vierhonderd werken na, vooral aquarellen, die hij borstelde tijdens zijn reizen op het Russische platteland en die het traditionele Russische leven weerspiegelden. Hij maakte deel uit van een Russisch-romantische beweging in de kunst die teruggreep naar het oude Rusland.

Hartmanns oeuvre is onsterfelijk geworden doordat de tentoonstelling van zijn werken de componist Modest Moessorgski (1839-1881) inspireerde tot de creatie van diens belangrijkste en meest onsterfelijke werk, de pianocyclus *Schildertijen van een tentoonstelling*, in het Russisch *Kartinki s'vystavki*.

De cyclus is reeds honderden keren opgenomen, maar de Britse pianist Paul Lewis brengt het heel netjes op deze bevallige cd. Het geheel bestaat uit zestien stukken voor piano, waarbij steeds een zelfde thema (de

promenade) uitdrukt hoe de bezoeker van de tentoonstelling naar het volgende schilderij kuurt. De diverse promenades zijn met andere woorden variaties op hetzelfde thema, maar ritmisch steeds anders.

Het is een van de meest beeldende werken uit de muziekgeschiedenis, want elk deel drukt in muziek een schilderij uit. De componist bezat zelf twee van de schilderijtjes die aan bod komen. Een zestal bleef bewaard. Moessorgski componeerde de muziek in amper twintig dagen, in 1874, op het hoogtepunt van zijn creativiteit. Alcoholisme ondermijnde echter zijn gezondheid en scheppingskracht. Het duurde tot 1886, vijf jaar na de dood van de componist, alvorens de cyclus uitgegeven geraakte. Niet weinig componisten herwerkten nadien op hun beurt de deeltjes voor orkest, bijvoorbeeld Maurice Ravel in 1922.

De begaafde Paul Lewis combineert Moessorgski's grootse werk met de veel oudere *Fantasia in C Major, Opus 17* van Robert Schumann uit 1836, dat geldt als het belangrijkste pianowerk van deze Duitse componist. De allergrootste pianisten namen het op. Pas in 1910 werd ontdekt dat in het eerste deel een muzikaal citaat zit uit *An die ferne Geliebte* van Beethoven. Een verliefde knip-oog? (EDS)

Modest Moessorgski, *Pictures at an Exhibition*, door Paul Lewis (piano), harmonia mundi, HMC 902096, 22,50 euro.

CD VLAAMS

Vergeten dichteres
Flor Peeters & anderen

Oudere lezers herinneren zich ongetwijfeld de Vlaamse dichteres Alice Nahon (1896-1933) nog. Ze verwierf bekendheid met één gedicht, *Avondliedekes III*: „'t is goed in 't eigen hert te kijken, nog even vóór het slapengaan, of ik van dage raad tot avond, geen enkel hert heb zeer gedaan.” Voor de rest is haar oeuvre, zoetgevooisde poëzie, vergeten.

Bariton Werner Van Mechelen, bekend om zijn vertolkingen van Wagner en het Duitse romantische lied, haalt op dit album, samen met pianist Peter Vanhove,

Belgische liederen van onder het stof. Naast werk van Lodewijk Mortelmans en Georges Loncque, een cyclus van Flor Peeters (1903-1986) met zes liederen op gedichten van Alice Nahon.

Peeters werd geboren in het Kempische Tielen en werd na studies aan het Lemmensinstituut organist aan de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen. De liedcyclus was zijn eerste publicatie. Peeters' vrouw was een vriendin van Nahon, die als longpatiënte vaak in sanatoria verbleef. Het lied *Heidekind* is het sterkste uit de cyclus en werd nog wel eens op een zangfeest gebracht: „Ik draag door de paarse valleien de pracht van mijn gouden geduld. Ik hou van de zon op mijn wegen, de zon die mijn haren verguldt.” (EDS)

Een boeket vergeten bloemen. In *Flanders' Fields*, volume 84, door Werner Van Mechelen (bariton) & Peter Vanhove (piano), Phaedra, 92084, 22,50 euro.

BOEK GELOOF

Paulus anders gelezen
Charles Vergeer

Wie de woorden leest waarmee de apostel Paulus in een van zijn brieven in het Nieuwe Testament zijn eigen leven beschrijft, weet meteen dat het hier een uitzonderlijk mens betreft: „Vijfmaal kreeg ik van de joden de veertig-min-één; driemaal ben ik met de roede geseld, eenmaal gestenigd; drie-

maal heb ik schipbreuk geleden (...) altijd op reis, gevaren van rivieren, van rovers, gevaren van de kant van mijn eigen volk en van de heidenen.”

Charles Vergeer, docent filosofie en ethiek aan de Fontys Hogescholen in Eindhoven en beslagen in de klassieke letteren, analyseert Paulus' teksten uiterst nauwgezet. Hij wil de figuur en het denken van Paulus uit het partijdige en eenzijdige verhaal van het boek *Handelingen* halen. Dat Bijbelboek is immers geen biografie van de schrijver, maar en tekst met een doel.

Vergeer meent dat ook Paulus' brieven een keurslijf zijn en al te veel aan redactie onderhevig waren. Die brieven zijn maar zeer ten dele van Paulus' hand en ook de authentieke brieven, zoals aan de geloofsgemeenschap van Korinte, kwamen verminkt tot ons. Er is geen sprake van een editie van zijn brieven, maar van een redactie. Die nam een halve eeuw na Paulus' dood delen van

diens brieven op in een bundel die tegemoet moest komen aan de noden van de Kerk.

Charles Vergeer wil de echte Paulus leren kennen, de man die met vrouwen samenwerkte en die hun een belangrijke rol gaf in de geloofsgemeenschappen die hij stichtte of begeleidde. Paulus was bovendien ook een Jood die bovenal teruggreep naar zijn Schriften en die stamde uit de rabbijnse traditie waar een ieder profetisch kon spreken. De latere redacteurs beperkten al die rechten. (EDS)

Charles Vergeer, *Gescreven en toegeschreven. De teksten van Paulus*, Damon, Budel, 2014, 160 blz., 18,90 euro, ISBN 978 94 6036 164 7.

BOEK WETENSCHAP

Verborgen wereld
Dirk Draulans

We zijn geneigd bacteriën, gisten en schimmels te beschouwen als ziekteverwekkers en verpesters van ons bestaan. Denk maar aan voedselvergift-

tigingen. Maar zonder de massa bacteriën die gedijen in onze darmen kunnen wij gewoonweg niet overleven. Bacteriën en schimmels helpen ook bepaalde voedingsproducten te maken, denk maar aan kaas en bier.

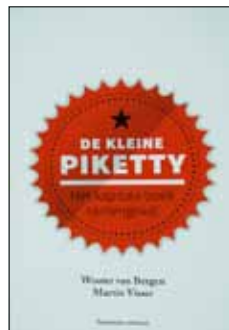
Wetenschapsjournalist Dirk Draulans maakte een televisie-documentaire over de kleinste levensvormen, bacteriën en schimmels, en schreef er meteen een boeiend en soms ook grappig boek over. Nieuwe wetenschappelijke technieken openen de deur naar een extra dimensie van onze samenleving. Ze leggen verrassend complexe interacties bloot.

De macht van het minuscule is populaire wetenschap en Dirk Draulans is een gedreven verteller die de kleine details toont waarachter de grote verhalen

schuilgaan. Aan het eind geeft hij wel een mensbeeld mee waar volgens ons wat aan schort. Hij noemt de mens een „conglomeraat van soorten”. Beter lijkt ons te zeggen dat wij met heel wat soorten nauw samenleven. Voor Draulans is het verhaal van de mens ook beperkt in de tijd. De wereld begon met bacteriën en zal er ook mee eindigen. (EDS)

Dirk Draulans, *De macht van het minuscule. De verborgen wereld van schimmels, gisten en bacteriën*, Bezige Bij, Antwerpen, 2014, 345 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 8542 628 8.

BOEK WERELD

Grote vermogens
Visser & Van Bergen

Thomas Piketty, econoom uit Parijs, is de intellectuele ster van deze tijd. In september 2013 bracht hij in het Frans *Le Capital au XXIe siècle* uit, een klepper van wel zeventienhonderd bladzijden waarin met cijfers en grafieken wordt aangetoond dat ons economische systeem bol staat van de ongelijkheid. De vermogensongelijkheid, stelt Piketty, neemt toe en de kloof tussen arm en rijk wordt almaar breder. Slechts een piepklein deel van de wereldbevolking heeft toegang tot het kapitaal.

Pas na een Engelse vertaling kende het boek wereldwijd suc-

ces en vele politici lopen er hoog mee op. Enkele weken geleden verscheen er ook een Nederlandse editie. Piketty wilde een gedegen, onderbouwd en leesbaar werk afleveren. In dat laatste opzet is hij minder geslaagd. Zeventienhonderd bladzijden historisch-economische analyse vragen veel van een lezer. De Nederlandse financieel journalisten Martin Visser en Wouter van Bergen vatten het boek samen tot zeventig bladzijden, zodat iedereen kan meepraten.

Waarover gaat het? Op basis van een indrukwekkende hoeveelheid historische statistieken uit belastingarchieven in vooral Frankrijk, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk stelt Piketty vast dat een kleine elite de voorbije drie eeuwen steeds rijker is geworden omdat het rendement op hun vermogen groter was (gemiddeld vier tot vijf procent per jaar) dan de gemiddeld één procent bedragende economische groei.

Piketty ondergraft de geruststellende gedachte dat groei uiteindelijk iedereen ten goede komt. Centraal in zijn betoog staat de vrees dat de welvaartstaat wordt bedreigd en dat inkomensbelastingen niet toe-

reikend zijn. Hij pleit voor een belasting op vermogen en daarbij is het duidelijk dat hij niet de kleine spaarder viseert, maar de echt grote vermogens van vele miljoenen euro. Tussendoor pleit Piketty ook ervoor alle Europese overheidsschuld op één hoop te vegen, om aldus het Europese project te redden.

Piketty krijgt veel kritiek. Een van de punten is dat vele mensen zonder enige vorm van vermogen – tot zestig procent van onze bevolking – het toch relatief goed stelen en wel degelijk van hun arbeid kunnen leven. De vraag is hoelang nog. (EDS)

Martin Visser & Wouter van Bergen, *De kleine Piketty. Het kapitale boek samengevat*, Business Contact, Amsterdam, 2015, 75 blz., 9,99 euro, ISBN 978 90 4700 805 7.